

УДК 159.9.316.6

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2022.14.8>

ПІЗНІ ШЛЮБИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЧОЛОВІКІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Ірина Потоцька

*Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова,
вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018
e-mail: osobiste8@gmail.com*

Тетяна Рисинець

*Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова,
вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018
e-mail: risinetstanj@gmail.com*

Людмила Лойко

*Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова,
вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018
e-mail: lloiko51@gmail.com*

Анотація. Сучасний інститут сім'ї в усьому світі зазнає інтенсивних змін. Ці зміни, звісно, торкнулися й сучасного українського суспільства. В останні роки пізні шлюби чоловіків стали звичним явищем. Метою нашого дослідження було дослідити пізні шлюби сучасних українських чоловіків як соціально-психологічний феномен. Вибірку склали неодружені чоловіки віком від 32 до 40 років. Для проведення дослідження була створена авторська анкета у формі Google, яка була розміщена в соціальних мережах. За допомогою анкети були досліджені основні якості, які повинні мати «ідеальна» жінка на думку самотніх чоловіків. Серед якостей вказувалися: гарна, красива; розумна, інтелектуальна; весела, з почуттям гумору; хазайновита, гарна господиня; турботлива, ніжна жіночка; спортивна, атлетична; вихована з гарними манерами; спокійна, стримана; економічно незалежна, забезпечена; активна, діяльна. Щоб краще зрозуміти «відмову» від шлюбу, було досліджено поточні цінності самотнього чоловіка: економічний добробут, економічна незалежність; саморозвиток, самовдосконалення; здоровий спосіб життя, спорт; стосунки з друзями; статеві відносини; професійне зростання, кар'єра; захоплення, хобі; сімейний затишок, власна родина; стосунки з родичами, батьками; відпочинок. Це дало змогу визначити життєві пріоритети даної вибірки. На підставі нашого дослідження можна зробити такі висновки, що сучасні українські чоловіки зрілого віку орієнтовані на досягнення економічного добробуту, саморозвиток і роботу над собою. Це свідчить про перевагу індивідуальних цінностей над сімейними, оскільки для них не є пріоритетом ні стосунки з рідними та батьками, ні створення власної сім'ї. Для таких чоловіків бажана красива, розумна, інтелектуальна жінка з хорошим почуттям гумору, з якою можна весело і безтурботно проводити час. Збільшення кількості самотніх чоловіків зрілого віку свідчить про підвищення пріоритету власного благополуччя та зниження пріоритету створення шлюбу.

Ключові слова: соціально-психологічний феномен пізніх шлюбів, образ «ідеальної» жінки, цінності самотнього чоловіка.

Актуальність. В Україні за часів Незалежності кількість шлюбів скоротилися втричі. Згідно зі світовим дослідженням цінностей, сучасні чоловіки не ставлять родину в пріоритет. Відповідно до статистичних даних кожен 10-й український чоловік за 30-років ніколи не перебував в шлюбі. Це і зумовило актуальність нашого дослідження [1].

За останні 30 років кількість шлюбів в Україні зменшилася в 3 рази. У 2020 році було офіційно зареєстровано 168 тисяч шлюбів, тоді як в 1991 році ця кількість складала 493 тисячі [2]. Сучасні науковці досліджують соціально-психологічні зміни, що останнім часом відбуваються в інституті сім'ї [4].

Це явище спостерігається не тільки в нашій державі, а також в країнах Європи та Америці. На сьогоднішній день доля дорослих американців, які ніколи не були в шлюбі досягла історичного максимуму. У 2020 році кожен п'ятий дорослий в віці 30 років і старше ніколи не був одружений. Сучасні науковці стверджують, що у цього явища є культурна причина, адже шлюби стають менш важливими з релігійної та громадської точок зору. Згідно з національними європейськими даними середній вік вступання в шлюб у жінок 33 роки, в чоловіків 36 років, кількість шлюбів впала до історичного мінімуму у Франції і Іспанії і знизилась в інших католицьких країнах, таких як Італія, Ірландія, Польща і Португалія [3].

Метою даного дослідження було дослідити соціально-психологічні особливості пізніх шлюбів сучасних українських чоловіків.

Задля досягнення мети було поставлено наступні завдання:

1. Вивчити образ «ідеальної» жінки в сприйнятті холостого чоловіка;
2. Дослідити актуальні цінності холостих чоловіків.

У дослідженні прийняло участь 44 холостих чоловіки, які не були одружені жодного разу віком від 32-40 років. Задля проведення дослідження було створено авторську анкету у Google формі, яка була розміщена у соціальних мережах.

На першому етапі нашого дослідження ми запропонували холостим чоловікам проанжувати якості, які, на їх думку, мають бути присутні в їх образі «ідеальної» жінки. Отримані результати відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Ранжування значущості якостей «ідеальної» жінки

Важлива якість «ідеальної» жінки	Середнє значення	Рейтинг (значущість)
Гарна, красива	3,31	1
Розумна, інтелектуальна	4,36	2
Весела, з почуттям гумору	4,72	3
Хазяйновита, гарна господиня	4,81	4
Турботлива, ніжна, жіночна	5,13	5
Спортивна, атлетична	5,18	6,5
Вихована, з гарними манерами	5,18	6,5
Спокійна, стримана	7,5	8
Економічно незалежна, забезпечена	7,6	9,5
Активна, діяльна	7,6	9,5

Найважливішою якістю для чоловіків в жінці є гарна, красива. В народі прийнято казати, що чоловік любить очима, а жінка — вухами. Як відомо, у людини є три основні системи сприйняття: слухова, зорова та тактильна. Домінантною для чоловіків виступає зорова система, тому чоловікові приємніше дивитися на жінку, на її красу та посмішку.

Заради чоловічої уваги жінки готові йти на жертви: дотримуватися суворох дієт, робити пластичні операції, болісні косметичні процедури, купувати дорогу косметику та носити стильний, хоч і не завжди зручний одяг.

Після зовнішньої краси та привабливості, для чоловіків важливими є інтелектуальність та розум жінки. З такими жінками цікаво поговорити, обмінятися поглядами, щодо якоїсь події, поділитися досвідом та думками.

Але, як стверджують сучасні наукові психологічні дослідження, чоловікам не подобається, коли жінка є розумнішою за них.

Як пояснюють дослідники, чоловіки люблять, щоб їх сприймали як розумних. Коли жінки перевершують їх в інтелекті, їхнє Его зазнає пригнічення, утиску і тоді чоловіки втрачають інтерес до таких жінок.

Третьою за значущістю була обрана така якість «ідеальної» жінки як «весела з почуттям гумору». Чоловіки вважають дуже привабливим, та іноді навіть сексуальним, коли у жінки є почуття гумору. Багато хто з чоловіків стверджує, що вони цінують гарний гумор понад усе. Чоловікам подобаються жінки, які не лише сміються з їхніх жартів, але також можуть розсмішити свого партнера.

На четвертому місці опинилася така якість «ідеальної» жінки як «хазяйновита, гарна господиня». Кожен чоловік хоче прийти з роботи після важкого робочого дня і щоб його зустрічала гарна, доглянута, привітна жінка, яка створює атмосферу комфорту і затишку в оселі, яка дивує його смачною, вишуканою їжею.

А тепер давайте розглянемо ті якості, які зайняли останні місця у списку.

Найменш бажаними якостями у жінок, чоловіками були названі такі якості як «спокійна, стримана» та «активна, діяльна». Чому постає таке протиріччя? Здавалося б, що одна з цих протилежних якостей має бути більш, а інша — менш значущою. Але результати засвідчують протилежне. З'ясувалося, що для кожного чоловіка це його власний індивідуальний вибір. На нашу думку, ці якості більше проявляються в таких індивідуальних властивостях особистості як темперамент, характер, тип особистості, що проявляється виключно в індивідуальній психологічній сумісності чоловіка та жінки.

Серед найменш важливих якостей опинилася «економічна незалежність та забезпеченість». Гендерна рівність — ця тема є актуальною для вивчення психологів вже декілька десятиліть. Жінки прагнуть займати високі посади, освоювати «чоловічі» професії, прагнуть рівної оплати праці та економічної незалежності. Як засвідчують результати сучасних психологічних досліджень, ця тема є актуальною та значимою саме для жінок, а не для чоловіків. Що і підтверджується результатами даного дослідження. Більшість сучасних чоловіків мають досить стереотипне ставлення щодо питання забезпеченості родини, і економічної нерівності у сімейній парі. До образу «ідеальної жінки» не висуваються такі вимоги як уміння заробляти гроші, власне житло або економічна незалежність від чоловіка.

Результати нашого дослідження співпадають з результатами опитування проведеного в 2019 році Інститутом демографії та соціальних досліджень. У дослідженні прийняло участь 1500 чоловіків, їх не диференціювали за сімейним положенням. За їх результатами на першому місці також була обрана така важлива якість «ідеальної» жінки як «краса, зовнішня привабливість».

За їх результатами економічне благополуччя жінки також займало місце найменш значимих для чоловіків. 37% респондентів підтримали думку що, чоловік нічого не вартий якщо заробляє менше ніж його дружина.

Відмінність в результаті досліджень виявилось щодо якості гарна господиня, адже в їх вибірці ця якість зайняла перше місце, а у вибірці наших чоловіків — лише четверте. Саме ця відмінність і описує специфіку нашої вибірки — холостих чоловіків. Одружені чоловіки цінують в дружині створений нею сімейний затишок, який проявляється

в дотриманні чистоти, облаштуванні житла, приготуванні смачної їжі. Холості чоловіки, зазвичай, або проживають з батьками, де такі функції бере на себе його мати, або за роки холостяцького життя призвичаїлися та вміють самостійно забезпечувати для себе затишок та комфорт.

Наступним етапом дослідження проводилось вивчення актуальних цінностей холостих чоловіків. Чоловікам пропонували проранжувати від 1 до 10 актуальні для них на даний момент цінності. Результати представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Ранжування актуальних цінностей холостого чоловіка

Актуальна цінність холостого чоловіка	Середнє значення	Рейтинг (значущість)
Економічне благополуччя, економічна незалежність	3,31	1
Саморозвиток, робота над собою	4,31	2
Здоровий спосіб життя, заняття спортом	5,3	3
Відносини з друзями	5,45	4
Сексуальні стосунки	5,59	5
Професійне зростання, кар'єра	5,77	6
Хобі, захоплення	5,86	7
Сімейний затишок, власна сім'я	6,4	8
Відносини з родичами, батьками	6,77	9
Відпочинок	7,27	10

На першому місці, серед запропонованих цінностей, було обрано “Економічне благополуччя, економічну незалежність”. Ці данні співставляються з вже отриманими результатами попереднього опитування.

Звичайно, в 30-40 років чоловік досягає зрілості в усіх сферах життя та максимально реалізує себе у всіх сферах — фізичній, духовній та матеріальній.

Насправді, для кожного чоловіка дуже важливе його економічне благополуччя. Воно дає почуття повноцінності, самостійності. В суспільстві вважається, якщо чоловік досягнув успіхів в економічній сфері, то він самореалізувався та знаходиться на високому особистісному рівні розвитку.

Отже, як ми бачимо, у чоловіків цінності обрані на першому та на другому місці дуже взаємопов'язані між собою.

Звичайно, саморозвиток можна розглядати в різних сферах, таких як: здоров'я, фінанси, інтелектуальна сфера, духовне або соціальне зростання.

В сфері здоров'я — саморозвиток розуміється як правильне харчування, наявність помірного фізичного навантаження, позбавлення від шкідливих звичок, формування навичок боротьби зі стресом.

Особистісне зростання — це розуміння себе, власних переваг та недоліків. Змінити себе в цій сфері означає пізнати себе, працювати над власними недоліками, максимально розкрити власний потенціал та прийняти себе.

Саморозвиток і робота над собою в інтелектуальній сфері проявляється у поглибленні власних знань, вмінні передбачати життєві ситуації та здатності швидко адаптуватися в змінливих умовах.

Здоровий спосіб життя та заняття спортом увійшли в трійку найважливіших цінностей холостяків. Чоловіки годинами пітніють в тренажерному залі, намагаючись створити

ідеальне тіло. Справжня причина, по якій чоловік намагається виглядати, як Аполлон, і проводить цілодобово в спортивних залах, полягає у бажанні привернути увагу жінок, справити на них приємне враження.

А тепер давайте розглянемо найменш важливі цінності холостих чоловіків.

Коли ми прописували цінність “Відпочинок”, ми не прописували її, не пояснювали, що саме мається на увазі, адже відпочинок для кожної людини є явищем індивідуальним. Відпочинок може бути двох типів — активний і пасивний.

Активний відпочинок — це, наприклад, заняття спортом, туристичні поїздки, походи до лісу, подорожі, плавання в басейні тощо. До пасивного відпочинку можна віднести перегляд кінофільмів, слухання музики, читання книг тощо.

Розташування цієї цінності на останньому місті ми пов'язуємо з тим, що вік опитаних нами чоловіків — період молодості, або акмеологічний період, є часом розквіту особистості, прояву найвищих її досягнень, коли людина проявляє свою зрілість в усіх сферах життєдіяльності і, передусім, у професійній діяльності. Сучасні холості чоловіки більше спрямовані на активне діяльне життя, здобуття економічної незалежності а не на задоволення потреби у власному відпочинку.

“Сімейний затишок, власна сім'я” та “відносини з родичами, батьками” є найменш важливими цінностями для даних чоловіків. Сімейні цінності формуються у дитини при безпосередній взаємодії з батьками в атмосфері любові та підтримки. Багато науковців стверджують про занепад сімейних цінностей у сучасному суспільстві. У більшій мірі пропагандується перевага індивідуального - орієнтація на власні бажання, проведення часу у власне задоволення а не на підтримку іншого. Низька значущість стосунків з батьківською сім'єю і низька мотивація до створення власної сім'ї і свідчить про кризу сімейних цінностей, і, як наслідок, призводить до збільшення чисельності холостих чоловіків зрілого віку.

Висновок: На підставі проведеного нами дослідження, можна зробити наступні висновки, що сучасні українські чоловіки зрілого віку орієнтовані на отримання економічного достатку, саморозвиток та роботу над собою. Це свідчить про переважання індивідуальних цінностей над сімейними, адже ані відносини з родичами та батьками, ані створення власної сім'ї не є для них в пріоритеті. Бажаною для таких чоловіків є гарна, розумна, інтелектуальна жінка з хорошим почуттям гумору з якою можна весело та безтурботно провести час. Зростання кількості холостих чоловіків зрілого віку свідчить про зростання пріоритету власного добробуту та зниження пріоритету у створенні шлюбу.

Список використаної літератури

1. Бурда Владислав. Шлюбна євроінтеграція. Чому українці не поспішають одружуватися. <https://chas.news/current/shlyubna-evrointegratsiya-chomu-ukraintsi-ne-pospishayut-odruzhuvatysya>
2. За 30 років кількість шлюбів в Україні зменшилася втричі. https://ukrain.com/za_30_rokiv_kilkist_shlyubiv_v_ukraini_zmenshilasya_vtrichi.html
3. Сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи. Національної академії наук України. <https://www.idss.org.ua/public>
4. Pototska I., Leshchenko V., Matsko N., Ilnytskyi H. The image of the ideal woman of a modern single man. The 11th International scientific and practical conference “International scientific innovations in human life” (May 11-13, 2022) Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. – P. 493-496.

LATE MARRIAGES OF MODERN UKRAINIAN MEN AS A SOCIO-PSYCHOLOGICAL PHENOMENON

Iryna Pototska

*National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya
56, Pirogova Str., Vinnytsya, Ukraine, 21018,
e-mail: osobiste8@gmail.com*

Tetiana Rysynets

*National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya
56, Pirogova Str., Vinnytsya, Ukraine, 21018,
e-mail: risinetstanj@gmail.com*

Liudmyla Loiko

*National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya
56, Pirogova Str., Vinnytsya, Ukraine, 21018,
e-mail: lloiko51@gmail.com*

Abstract. The modern institution of the family throughout the world is undergoing intensive changes. These changes, of course, also affected modern Ukrainian society. In recent years, late marriages of men have become a common phenomenon. The purpose of our study was to investigate the late marriages of modern Ukrainian men as a socio-psychological phenomenon. The sample was single, never-married men aged 32 to 40. In order to conduct the research, an author's questionnaire was created in Google form, which was posted on social networks. With the help of a questionnaire, the main qualities that should be present in an "ideal" woman according to single men were studied. Among the qualities were indicated: beautiful, beautiful; smart, intellectual; cheerful, with a sense of humor; a homely, beautiful hostess; caring, gentle feminine; sports, athletic; brought up with good manners; calm, restrained; economically independent, secured; active. In order to better understand the "refusal" of marriage, the current values of a single man were investigated. Economic well-being, economic independence; self-development, self-improvement; healthy lifestyle, sports; relationships with friends; sexual relations; professional growth, career; hobby, hobby; family coziness, own family; relations with relatives, parents; vacation. This made it possible to identify the life priorities of this sample. Based on our research, we can draw the following conclusions that modern Ukrainian men of mature age are focused on obtaining economic prosperity, self-development and work on themselves. This indicates the predominance of individual values over family values, because neither relations with relatives and parents, nor creating one's own family is a priority for them. Desirable for such men is a beautiful, smart, intellectual woman with a good sense of humor with whom you can have fun and carefree time. The increase in the number of single men of mature age indicates an increase in the priority of one's own well-being and a decrease in the priority of creating a marriage.

Key words: socio-psychological phenomenon of late marriages, image of the "ideal" woman, values of a single man.